

‘Mastitis is gewoon irritant’

Bijna alle boerinnen zullen het beamen: er is niks zo vervelend als koeien met uierontsteking. Mastitis kost tijd en geld en is een bron van frustratie. Maar hoe verbeter je de uiergezondheid op je bedrijf? Een groep

Utrechtse melkveehoudsters kreeg een spoedcursus van dierenarts

Yvette de Geus. De Boerin luisterde mee.

TEKST INGE VAN DRIE

‘**W**at vinden jullie van deze koe?’ Dierenarts Yvette de Geus hurkt in de wei naast een koe en wijst op de uier. Zo’n tien melkveehoudsters kijken aandachtig mee. ‘Kijk, deze spenen zijn mooi glad en het slotgat, waar de melk uitkomt, is mooi gesloten. Spenen met wratten erop en slotgaten die open blijven staan na het melken, zijn een bron van ellende. Dan hebben bacteriën veel meer kans. Kijk thuis maar eens in de melkput naar je eigen koeien’, adviseert Yvette.

Sinds een paar jaar organiseert de dierenarts van Dierenartspraktijk Krommerijnstreek uit Schalkwijk regelmatig studieavonden speciaal voor vrouwelijke melkveehouders. Van jong tot oud, met een relatief klein of juist groot melkveebedrijf, fulltime meewerkend of met een baan buitenshuis; boerinnen in alle soorten en maten haken aan. Dit keer is het thema uiergezondheid en zijn de melkveehoudsters te gast op het melkveebedrijf van Freek en Denise Spithoven. In

VERWENTIPS:

SCHONE WATERBAKKEN EN KOEBORSTELS

Zo gezond mogelijke koeien? Dat is ook gewoon een kwestie van je koeien verwennen, vindt Yvette de Geus. Zorg bijvoorbeeld voor schone waterbakken, geeft de dierenarts aan. ‘Op dit bedrijf durf ik er zelfs een slokje van te nemen. Maar heb je te weinig ruimte bij de waterbakken en is het water vies? Dat kost je gewoon melk.’

Wat volgens Yvette ook bijdraagt aan een prettig klimaat voor koeien, zijn koeborstels, ventilatoren en een goede vliegenbestrijding. Ook koeien met uierontsteking kunnen wel wat extra verzorging gebruiken, meent Yvette. ‘Denk eens aan een koedek of juist het koelen van een koe. Of gebruik uiermint om de doorbloeding van de uier te stimuleren.’

Werkhoven melken Freek en Denise met twee robots negentig koeien. Wat uiergezondheid betreft zit het op hun bedrijf wel snor, merkt Yvette op. Ze somt de cijfers op. 'Het gemiddeld celgetal, een graadmeter voor uiergezondheid, ligt op 120.000 cellen per milliliter, kortweg 120. Dit jaar hadden Freek en Denise tot nu toe zeven keer uierontsteking, waarvan vier keer bij dezelfde koe. Van de laatste 64 koeien die Freek droogzette, behandelde hij er twaalf met droogzetantibiotica', geeft Yvette aan. Hoe doet gastheer Freek dat? 'Koeien met een celgetal boven de 200 à 300 zet ik droog met antibiotica. Koeien die op dat moment nog veel melk geven, zet ik op een rantsoen met hooi en ze gaan nog maar één keer per dag door de robot. En in de droogstand dip ik de koeien.'

Meer werkplezier met gezonde koeien

Van de wei lopen de boerinnen terug naar de boerderij. In de woonkamer vervolgt Yvette haar

presentatie. Eerst maar eens terug naar de basis. 'Waarom willen we eigenlijk gezonde koeien?', vraagt ze de melkveehoudsters. Die hoeven niet lang na te denken over een antwoord. Met gezonde koeien heb je minder werk en minder kosten, reageert een van de melkveehoudsters. Ze zorgen ook voor meer werkplezier, voegt een andere boerin toe. Yvette knikt instemmend en vat het bondig samen: 'Mastitis is gewoon irritant. Een zieke koe kost minimaal een uur tot anderhalf uur arbeid per dag extra. Die tijd wil je liever aan het hele koppel besteden.'

Maar hoe voorkom je zo'n besmetting? Zorg in ieder geval voor een lage infectiedruk, adviseert Yvette. 'Die kun je bereiken door schoon te werken en te melken en te zorgen voor een schone omgeving voor de koeien.' De melkveehoudsters kennen wel voorbeelden om de infectiedruk te verlagen. De boxen tijdens het melken schoonmaken, noemt de een. Voorkomen dat koeien op

PRAKTIJKVOORBEELD: DROOGZETTEN BIJ VERHOOGD CELGETAL

Stel, je hebt een koe die tijdens de lactatie drie keer een verhoogd celgetal heeft gehad. Weliswaar niet extreem hoog (350, 200, 190), maar toch. Tijdens de laatste monsternamen, vier weken voor het droogzetten, heeft de koe nog steeds een celgetal van 190. Je vraagt je af: mag je deze koe droogzetten met antibioticum?

Ja, dat mag, geeft Yvette de Geus aan. Ze haalt de richtlijn droogzetten aan. 'Koeien

met een celgetal boven de 50 en vaarzen met een celgetal hoger dan 150 mag je in principe droogzetten met antibioticum.' Gebruik sowieso altijd voor alle koeien een zogenaamde teatsealer, ofwel speenafsluiter, om de speen af te sluiten en zet de koeien na het droogzetten even aan het voerhek, adviseert Yvette.

Vind je de richtlijn te algemeen en wil je nog preciezer werken? Dat kan, meldt

Yvette. 'Spreek dan met je dierenarts af om zelf een zogenaamde CMT-test te doen. Je hebt daarvoor een vierkwartierschaal nodig. Per kwartier kun je dan beoordelen of het celgetal verhoogd is. Is er maar één kwartier met een verhoogd celgetal, dan hoef je maar één droogzetinjector te gebruiken in plaats van vier stuks. Dan ben je wat medicijngebruik betreft echt ongelooflijk goed bezig.'

de roosters slapen, vult de ander aan. En uiers en staarten scheren is ook een aanrader.

Knieproef met keukenpapier

Om de hygiëne op het eigen bedrijf te beoordelen geeft Yvette als tip om een knieproef met keukenpapier te doen. 'Je legt keukenpapier in een ligbox en valt er met je knieën op. Blijft je papier droog, dan is het prima. Maar is het papier nat en zit er mest op? Dan is het risico op mastitis hoger.'

De weerstand van de koeien verhogen is ook een manier om de uiergezondheid te verbeteren, geeft Yvette aan. Maar hoe doe je dat? Zorg in ieder geval voor een goed basisrantsoen en voldoende mineralen, raadt de dierenarts aan. Let ook op het klimaat in de stal en schenk voldoende aandacht aan de droogstaande koeien. Het dippen van de koeien na het melken is een andere tip van Yvette. 'Twee keer per dag dippen zorgt ervoor dat het celgetal soms zomaar met honderd daalt.'

Aan het eind van de avond duiken de melkveehoudsters nog even de stal in. Yvette is nog niet uitgedoceed; ze vuurt alweer de volgende vraag af op de groep. 'Dames, wat doen jullie bij acute mastitis?' Want al doe je nog zo je best, toch zullen er koeien zijn die alsnog uierontsteking krijgen.

Het herkennen van mastitis blijkt voor de meeste boerinnen geen probleem. De melk zit vol vlokken, heeft een andere kleur of is juist heel waterig. Ook kan de uier hard voelen en er rood uitzien. En koeien kunnen er ziek van zijn, ze hebben soms koorts en de melkproductie daalt in een keer fors. Wat doe je dan? Neem in ieder geval een melkmonster, raadt Yvette aan. 'Met bacteriologisch onderzoek kun je aantonen welke bacterie de boosdoener is. Vermoed je een colinfectie, breng het monster dan meteen naar de

dierenartspraktijk. Als je denkt aan een aureus- of uberisinfectie, is het beter om het monster eerst in te vriezen.'

En dan? Na het behandelen met antibiotica en pijnstillers – 'Die moet je vooral niet vergeten', geeft Yvette aan – is het in ieder geval zaak de mastitiskoe regelmatig uit te melken. 'Antibioticum is voor luie boeren', grapt Yvette. 'Uitmelken is minstens zo belangrijk.' Vergeet als je een koe gaat uitmelken niet om een emmer mee te nemen om de ligboxen schoon en droog te houden. En trek handschoenen aan, tipt Yvette. 'Ga er maar gewoon vanuit dat als een koe eraan dood kan gaan, het ook voor jou slecht is.'

De trend van 2015: liefde voor droge koeien

Een goede verzorging, ook in de droogstand, kan echt verschil maken, stelt Yvette. 'Dat levert wel werk op, maar een koe met mastitis kost nog meer tijd. Bovendien, 65 procent van de mastitisgevallen na afkalven is ontstaan in de droogstand.'

Yvette lepelt een anekdote op over een bedrijf met 100 koeien, een celgetal van 350 en zo'n 30 à 40 procent gevallen van klinische, ofwel zichtbare mastitis. 'Als er één bedrijf was waarvan ik op voorhand dacht dat selectief droogzetten problemen zou geven, dan was dit het.' Maar de veehouder wijzigde zijn beleid rigoureuus. Hij zette geen enkele koe meer droog met antibiotica, maar maakte de boxen van de droge koeien vier keer per dag schoon. Ook strooide hij kalk in de boxen en dipte hij de koeien een keer per dag in de eerste en de laatste week van de droogstand. Het resultaat? 'Het celgetal op zijn bedrijf daalde naar 200 en het aantal mastitisgevallen zakte naar 10 procent. Zo zie je maar, een goede verzorging helpt echt. Meer aandacht en liefde voor droge koeien, dat is volgens mij dé trend van 2015.'